

ΤΟ ΜΕΛΙ

(ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ)

•••

Protinus aerii mellis caelestia donna
exequar.

[Verg. Georg. IV. I.]

TΟ μέλι ώς γνωστὸν κατασκευάζεται ὑπὸ τῶν μελισσῶν, αἱ δποῖαι συλλέγουσαι τὸν εἰς τὰ διάφορα ἄνθη καὶ φυτὰ ὑπάρχοντα σακχαροῦχον δπὸν συγκείμενον ἐξ ἕώδους ὅλης, κηροῦ καὶ ἀρωματικοῦ ἔλαιου, μεταβάλλουσιν αὐτὸν ἐν τῷ στομάχῳ τῶν εἰς μέλι, δπερ ἐκκρίνουσιν ἐν ταῖς κυψέλαις· συνίσταται δὲ ἐκ φυτικοῦ σακχάρου, κηροῦ, χρωστικοῦ κάρμιεος, ἀλάτων καὶ ἐλευθέρων τινῶν δξέων, ἔχει δὲ τὴν δσμήν τῶν ἀνθέων, ἐξ ὧν συνελέχθη. Τὸ ποιὸν τοῦ μέλιτος διαφέρει κατὰ τοὺς τόπους, κατὰ τὸ ἀρωματα τῶν διαφόρων ἀνθέων, ἐξ ὧν αἱ μέλισσαι ἐκμυζῶσι τὰς πρώτας ὅλας τοῦ μέλιτος, ἥξ προσλαμβάνουσιν ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς πτητικῶν ἔλαιων καὶ τῶν συστατικῶν τῶν φυτῶν. Ἡ βρῶσις μέλιτος προερχομένη ἐκ δηλητηριωδῶν φυτῶν δύναται νὰ ἐπενέγκῃ δηλητηριώδη φαινόμενα. Νοθεύεται δὲ καὶ κόπτει. Διαλύεται δὲ ἐντελῶς ἐν τῷ ὅδατι. Ἐν Εὐρώπῃ σήμερον τὸ μεταχειρίζονται κυρίως εἰς τὴν φαρμακοποιίαν καὶ ἐλάχιστον εἰς ἀρτυσιν πρωτῆς τροφῆς, ἐνῷ ἐν Ἀσίᾳ καὶ παρ' ἡμῖν χρησιμεύει ἐν μέρει κυρίως εἰς τὴν γλυκυσματοποιίαν καὶ πλακουντοποιίαν.

Οἱ ἀρχαῖοι, ἐλλείψει σακχάρεως, τὸ μετεχειρίζοντο πολὺ εἰς φυσικὴν κατάστασιν, ὡς προσφάγιον, μετὰ γάλακτος (μελίκρατον), μετ' ὅξους (ὅξύμελι), μετ' οἴνου (οἰνόμελι), εἰς τὴν μαγειρικὴν, εἰς τὴν πλακουντοποιίαν, τὴν σακχάρωσιν τῶν καρπῶν, τὴν ποτοποιίαν, τὰ νωγαλεύματα καὶ ἐπιδόρπια κ.τ.τ. οὐχ ἦττον καὶ εἰς τὴν οἰνοποιίαν.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἐτρέφοντο δι' ἄρτου καὶ μέλιτος, δὲ Δημόκριτος σχεδὸν διὰ μόνου τοῦ μέλιτος (Αθ. 47) τὴν δὲ μακροδιότητα τῶν Κυρνίων, οἰκούντων περὶ Σαρδόνα, ἀπέδιδον εἰς τὴν διαρκῆ χρῆσιν τοῦ μέλιτος.

Είς τὸν Βάκχον, ὅπ' ἀλλων σε εἰς τὸν Αριστοφόντα
Είς τινας χώρας, ὅταν ἐθεώρουν ὅτι αἱ μέλισσαι εἰς τὸ τέλος τοῦ
ριθμητικούρου ἔξειμενησαν πάντα τὰ ἄγνη, ὅσα ἡδύναντο νὰ ταῖς
ταράσσωσι τροφὴν τινα, τὰς μετεφέρουν εἰς ἄλλα μέρη εὐνοϊκώτερα.
Αφήρουν λοιπὸν τὰς κυψέλας νύκτωρ καὶ τὰς ἐγκαθίστων ἀλλα-
χοῦ. Αἱ τῆς Ἀχαΐας μετεφέροντο ἐν 'Αττικῇ ἥ ἐν Εὐβοίᾱͅ ἐν Σκύρῳ
συνεκεντροῦντο αἱ τῶν Κυκλαδῶν̄ ἐν 'Ιθλῃ̄ αἱ τῶν ἀλλων Σικελι-
κῶν πόλεων. Τοῦτο ἀντὸν ἐγένετο ἐν 'Ισπανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. 'Η συγ-
κομιδὴ τοῦ μέλιτος ἐλάμβανε χώραν κατὰ τὴν καταλληλούν ὡραν
δις ἥ τρις τοῦ ἔτους, ἢτοι τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους, καὶ τὸ φθι-
νόπωρον. Τὸ τῆς πρώτης συγκομιδῆς μέλι, παραγόμενον κατὰ
τὴν καταλληλοτέραν τοῦ ἔτους ὥραν, ἐθεωρεῖτο ὠδαῖον καὶ ἐπροτι-
μάτο ὑπὸ πάντων καὶ μάλιστα τῶν φαρμακοποιῶν. Οἱ ἐρασταὶ τοῦ
μέλιτος τὸ κατέτασσον εἰς κατηγορίας καὶ βαθμούς, συμφώνως μὲ-
την τροφὴν τῶν μελισσῶν. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ μέλι χωρῶν τινων ἐπρο-
τιμάτο καὶ ἔξειται μέλιτο περισσότερον ἀλλων̄ τὸ τῆς 'Αττικῆς ὅμιας
ἡτο τὸ διασημότατον πάντων̄ οἱ ποιηταὶ τὸ ἔξειμησαν ὑπερβαλλόν-
τας, ἥ δὲ φήμη του διεσώθη μέχρις ἡμῶν. Αἱ 'Αθηναὶ ἀπὸ τῆς
ἐποχῆς ἡδη τοῦ Σόλωνος κατηγάλισκον πολὺ μέλι: συνεκεντροῦντο
εἰς τὰς κλιτύας τοῦ 'Ιμηττοῦ̄ ἥ ὑπεροχή του προήρχετο πρῶτον
ἀπὸ τὴν λεπτότητα τοῦ ἀρώματος τοῦ θύμου, ἐξ οὗ διλόκηηρος
ἥ 'Ιμηττός ἐκαλύπτετο, καὶ δὲ εἰς μάτην προσεπάθησαν νὰ καλ-
λιεργήσωσι διὰ σπόρων καὶ ἀλλαχοῦ̄ ἀμα δὲ διότι οἱ μελισσοτρόφοι
συνέλεγον τὸ μέλι ἀκαπτον (ἀκάπνιστον), ἐνῷ ἀλλαχοῦ ἐκάπνιζον

Ἐν τῇ ἐλλ. γλώσσῃ ὑπάρχουν πολλὰ τοιαῦτα ἐπίθετα ὡς μελίδρους, μελίγηρους, μελίπαις, μελίπνους, μελισσότοκος, μελισταγής, μελιτερψῆς μελιφύδογος κτλ.

τὰς κυψέλας πρὸ τῆς συλλογῆς καὶ τὸ λεπτὸν τοῦτο προϊὸν ἐστερεῖτο τοῦ ἀρώματος καὶ τῆς γεύσεως, ἐνῷ τὸ ἑλληνικὸν διετήρει ἀνόθευτον ὅλον τὸ φυσικὸν καὶ λεπτὸν ἀρωμάτος του. Ἡ Θεσσαλίᾳ, ἡ Ἀχαΐᾳ καὶ ἡ Ἀρκαδίᾳ εἶχον μελισσοτροφεῖα· ἡ δὲ μελισσοκομία ηὔδοκιμει ἐπίσης ἐν Εὐβοίᾳ, Θάσῳ, εἰς τὰς Κυκλαδίας καὶ μάλιστα ἐν Σκύρῳ. Τὸ δὲ τῆς Καλύμνου μέλι ἥδυνατο ν' ἀντιταχθῇ πρὸς τὸ τῆς Ἀττικῆς.

Αἱ πρῶται μέλισσαι κατὰ τινας ἔγεννήθησαν ἐν Κρήτῃ. Κατὰ παράδοσιν τινα τῆς νήσου δὲ Ζεὺς νήπιον ἐν σπηλαίῳ τινὶ διὰ μέλιτος ἐτράφη ὑπὸ τῆς Μελίσσης θυγατρὸς ἐνὸς τῶν βασιλέων της· τοῦτο σημαίνει διτὶ ἡ μελισσοτροφία ἐπεκράτει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ πρὸ ἀμυημονεύτων χρόνων· εὑρέθη μάλιστα καὶ μέλισσα ἐκ χρυσοῦ ἐν Κρήτῃ. Ἐν Ἐφέσῳ αἱ λέρειαι τῆς Ἀρτέμιδος ὠνομάζοντο Μέλισσαι ἀρχαῖαι δὲ παράδοσεις ἀποδίδουσι μυστηριώδη τινὰ σχέσιν μεταξὺ τῶν μελισσῶν καὶ τῆς ἐγχωρίου θεότητος, ὅπερ ἄλλως τε καὶ ἐνισχύουσι τὰ νομίσματα τῆς χώρας ταύτης. Ἡ Κύπρος καὶ ἡ Ἀφρικὴ παρήγαγον μεγάλας ποσότητας μέλιτος, χωρὶς ὅμως νὰ φθάσωσι τὸ τῆς Σικελίας καὶ μάλιστα τὸ τῆς Ὑδρίης, τὸ λίαν ἐκτιμώμενον παρὰ Ῥωμαίοις.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ παραγωγὴ τοῦ καλοῦ μέλιτος δὲν ἔξηρκει εἰς τὴν κατανάλωσιν, εὑρέθη τρόπος νοθείας διὰ διαφόρων ὑλῶν· τὸ τῆς Κορσικῆς εἰχε κακίστηγη φήμην ἔνεκα τῆς δυσσομίας του· τὸ τῆς Σαρδηνίας μάλιστα ἔνεκα τοῦ μελισσοφύλλου, ὅπερ ἐνέμοντο αἱ μέλισσαι, παρεβάλλετο πρὸς τὸ τοῦ Εὔξείνου Πόντου, ὅπερ ἐθεωρεῖτο μαινόμενον· ἡ διότης αὕτη φαίνεται νὰ προήρχετο ἐκ τοῦ ἄνθους τοῦ ριδοδένδρου. Τὸ τῆς Ποντοηρακλείας προήρχετο ἔξι εἰδους τινὸς ἀξουλίας ἐμπεριεχούσης δηλητηριώδεις οὐσίας κατὰ τινὰ ἔτη. "Οσοι ἐκ τῶν μυρίων τοῦ Ξενοφῶντος ἔφαγον μέλι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κόχλων, προσεβλήθησαν ὑπὸ παραφροσύνης ἀμια δὲ ἐμέτου καὶ διαρροίας μὴ δυνάμενοι νὰ σταθῶσιν ὅρθιοι· δοσοὶ δὲ" ἔφαγον διλίγον, ἔφαινοντο ὡς μεθυσμένοι· δοσοὶ δὲ πολύ, ἐμαίνοντο· τινὲς δὲ καὶ ἀπέθανον· ἀκριβῶς δὲ μετὰ 24 ὥρας ἡ μανία παρῆλθεν ἀλλὰ μόνον τὴν τρίτην ἡ τετάρτην ἡμέραν ἥδυναντο νὰ ἐγερθῶσιν ὡς ἐκ φαρμακοποσίας (Ξενοφ. Κυρ. Ἀνάδ. Δ'. κ. γ'. 20-1). Δὲν εἴναι ἄλλως τε ἄγνωστον διτὶ πρὸ τῆς μελισσοκομίας ἦτο γνωστὸν τὸ ἄγριον μέλι. "Ο ἄγ. Ἰωάννης δὲ Πρόδρομος ἐτρέφετο μὲ ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον (Εὐαγ. Ματθ. Γ' 4).

Τὸ μέλι ἦτο γνωστὸν εἰς τοὺς διμηρικοὺς χρόνους, ἀφοῦ πολλάκις ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ὄμηρου, δὲ δὲ Ἡσίοδος ἀναφέρει τὴν λέξιν σιμβόλον (κυψέλην) εἰς τὴν Θεογονίαν του (598), ἀφοῦ ἄλλως τε καὶ δὲ Ζεὺς ἐμέθυσε τόν Κρόνον διὰ μέλιτος. Τὸ νέκταρ καὶ ἡ ἀμβροσία, ἀναφερομένα ἐπίσης ὡς οὐρανία τροφή, κατεσκευάζοντο κυρίως ἔξ αὐτοῦ· κατετίθετο δὲ καὶ εἰς τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν. Τὰ μελίσπονδα ταῦτα ἐτελοῦντο πρὸ πάντων εἰς τὰς θυσίας, ἔνθα ἐλάμβανον χώραν τηγάλια (σπονδαὶ ἀνευ οἰνου), μάλιστα εἰς τοὺς ἀγροτικοὺς θεούς. Τὸ μέλι προσεφέρετο ἐπίσης εἰς τοὺς χθονίους θεούς τοὺς πρωτοστα-

τοῦντας εἰς τὸν θάνατον, οὓς διέτι ἡ μέλισσα ἦτο σύμβολον τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀθανασίας.

Ο Δημόκριτος ού μόνον ἔζη διὰ μέλιτος, ἀλειφόμενος καὶ ἔζωτε-
ρικῶς δι' ἑλαίου, ἀλλὰ καὶ παρέτεινε τὸν βίον του ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας
διὰ τῆς ὁσμῆς αὐτοῦ (ΑΘήν. 46). Φαίνεται δὲ τοῦτο νὰ ἔχηρησίμευεν
εἰς διγύθησιν τῶν τοξειών καὶ τῶν μικροσίων, ὃν τὴν ὑπαρξίαν δὲν
φαίνεται νὰ ἥγγνότει. (Διογ. Λαέρτ. Βιβλ. Θ'. 44).

φαινεται να γηγοει. (Διοι. Ι. πλευρ. Βιβλ. ΙΙΙ. 10. 10.)
‘Η καταγωγή του μέλιτος ἐθεωρεῖτο θεία, ή δὲ μέλισσα ητο-
ἔμβλημα ἀγνότητος (τὸ περιεργότατον δὲ πάντων εἰναι ὅτι αἱ μέλισ-
σαι ἀναγνωρίζουσι διὰ τῆς ὀσφρήσεως τὸν πρὸ μικροῦ συνευρεθέντα
ἄνδρα μετὰ γυναικός (Πλούτ.), χρησιμεύον ἀμα καὶ ὡς ἀντιση-
πτικὸν οὐ μόνον διὰ τὴν ἐν αὐτῷ διατήρησιν τῶν ὀπωρῶν, ἀλλὰ
καὶ διότι οἱ φυσιολόγοι τὸ μετεχειρίζοντο ὡς οἱ σημειρινοὶ τὸ οινό-
πνευμα. Ἐντεῦθεν προῆλθε καὶ η ταρίχευσις διὰ μέλιτος παντός
ἐπισήμου προσώπου, διπερ ἥθελον νὰ μὴ θάψωσιν ἀμέσως η νὰ δια-
τηρήσωσι καὶ διὰ παντός. Συνήθεια, εἰσαχθεῖσα παρ’ ήμιν ἐξ Ἀνα-
τολῆς διὰ τῆς Κρήτης. Τὸν νεκρὸν λοιπὸν κατεκήρουν (ἐκ διαλευ-
μένου κηροῦ) η ἔθετον ἐν μέλιτι· δι’ ἀμφοτέρων δὲ τῶν μεθόδων
τούτων ἐπετυγχάνετο δ σκοπός ἔνεκα τῆς ἐμφράξεως τῶν πόρων
τοῦ σώματος. Διότι πᾶς ἥδύνατο νὰ ἔκτεθῇ δ νεκρὸς τοῦ Πατρό-
κλου ἐπὶ 9 ἡμέρας, δ δὲ τοῦ Ἀχιλλέως ἐπὶ 12; Καὶ δ τοῦ Μ.
Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ μέλιτι διετηρήθη, ἀφοῦ δ ‘Αριδαῖος μόλις ἐντός
δύο ἑταῖν κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ τὴν θαυμασίαν ἐκείνην ἀρμά-
μαξαν, τὴν συρομένην ὑπὸ 64 ἡμέρων πρὸς μεταφορὰν τοῦ νεκροῦ
τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐκ Βασιλῶνος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὃν ἐπε-
σκέψησαν καὶ ἐφαυσαν μετὰ αἰδῆνας καὶ αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης

Οι μεσημβρινοί λαοί είχον άνέκαθεν κλίσιν διά τα γλυκα. Ελληνές τε και Ρωμαῖοι έθεώρουν τὸ μέλι ὡς οὐράνιον δῶρον ἐφαντάζοντο δὲ τὴν τροφήν τῶν θεῶν ἀνάλογον πρὸς τὸ μέλι. Μετὰ τὸ γάλα τῆς τροφοῦ, τὴν πρώτην τροφήν ἦν παρεῖχον εἰς τὰ παιδία, ἥτο τὸ μέλι. Ἐκ τῆς ἐντυπώσεως τῶν ὑγειειῶν αὐτοῦ ἀρετῶν, ἃς καὶ ὑπερεθεμάτιζον, παρεῖχον οἱ Πυθαγόρειοι φιλόσοφοι τιμητικὴν θέσιν αὐτῷ. Ἀνευ μέλιτος οὔτε πέμψατα, οὔτε μελίπηκτα, οὔτε γλυκύσματα ἔξ οπωρῶν, ὡς κυδωνίων, χωριστά, καὶ κατ' εἶδος, ἢ ἀναμειλημένα ἐκτὸς τούτου ἔθαπτον τὰς ὄπωρας ἐντὸς τοῦ μέλιτος, οὕτω δὲ τὰς διετήρουν τὸν χειμῶνα δλοκλήρους καὶ ἀπέκτων συνάμα μηλόμελι δηλ. μέλι ἢ μᾶλλον εἶδος σιροπίου μὲ τὴν δσμήν τῶν ἐν αὐτῷ διατηρηθέντων καρπῶν. Αἱ κηρῆθραι (μελίκηρα, μελόπητες) παρετίθεντο μεταξὺ τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν εἰς φυσικὴν κατάστασιν, εἰς δὲ τοὺς πλουσίους καθαρισμέναι μετ' ἀλλων ἐπιδορπίων. Εἰς συμπόσιόν τι, δῆπερ αἰλικός τις τοῦ Νέρωνος παρέθεσεν αὐτῷ, μόνον ἥ δαπάνη τοῦ μέλιτος ἀνῆλθεν εἰς 400,000 σηστέρων (110 χιλ. φρ.). Ἡ δαπάνη τοῦ μέλιτος ἀνῆλθεν εἰς τὰ ποτά, Ἑννοεῖται δτι μέρος τῆς δαπάνης ταύτης ἀνῆκεν εἰς τὰ ποτά, ἀτινα ἐλλείψει σακχάρεως κατεσκευάζοντο διὰ μέλιτος.

Τὸ ὑδρόμελι πινόμενον πάραυτα εἶναι ἀβλαβής ἥδύποτον ὅταν
ὅμως ὑποστῇ ζύμωσιν, μεταβάλλεται εἰς μεθυστικὸν ποτὸν καὶ φαι-

νεται δτι ητο δύσκολον να διακριθῇ ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους λευκοὺς οἶνους. "Ισως δὲ τὸ μέθυ τοῦτο προηγήθη ἐν Ἑλλάδι τοῦ οἴνου.

Τὸ μελίκρατον (μελίγαλα) ἔθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ἡ τελειότερα καὶ ἡδυτέρα τροφὴ διὰ τὸν ἀνθρωπὸν· ητο ἡ τροφὴ τῆς χρυσῆς ἐποχῆς τῶν παιδίων.

Αἱ μελιττοῦται κατεσκευάζοντο διὰ τοῦ γλεύκους τῶν σταφυλῶν ἐν φῷ ἀνέλυσον καὶ μέλι, προκειμένου δὲ νὰ διατηρηθῇ· τὸ ἄφηνον νὰ ὑποστῇ ζύμωσιν.

Τὸ οἰνόμελι (mulsuum) ητο λίαν περιζήτητον· ἀφοῦ ἐθράζετο τὸ μέλι, ἀνεμιγνύετο μὲ οἶνον ἐκ τῶν καλλιτέρων κατὰ προτίμησιν δὲ καὶ ἐκ τῶν παλαιοτέρων. Ἐν καλῷ δὲ δείπνῳ τὰ εἰσόδια (entrées) συνωδεύοντο πάντοτε ὅπ' αὐτοῦ. Ἀναφέρονται δὲ πρόσωπα φθάσαντα εἰς βαθύτατον γῆρας, διότι ἀντὶ πάσης ἀλλης τροφῆς ἐλάμβανον οἰνόμελι· βρέχοντες τὸν ἄρτον ἐν αὐτῷ. Οἱ Ῥωμαῖοις Πολλίων, ἐρωτηθεὶς ὅπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου πῶς κατώρθωσε νὰ γείνῃ ὑπερεκατοντούτης, ἀπῆγτησεν: «οἰνόμελι ἐντὸς καὶ ἔλαιον ἐκτός». Εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Πομπηίας εὑρέθησαν ἐπὶ τραπεζῶν ἐν τινι ποτοπωλείῳ calda ποτήρια ἀπὸ πελάτας, τὰ δοποῖα εἶχον μέλι, ἐξ οὗ εἰκάζουσιν δτι ἐν τοῖς καταστήμασι τούτοις ἐπίνετο μέλι ἀναλευμένον ἐν θερμῷ ὅδατι.

Οἱ μυρεψοὶ ἔθετον ἐντὸς διαφόρων ἀρωματικῶν ἐλαίων μέλι. Ἐν τῇ φαρμακοποιᾷ τὸ μέλι κατεῖχε σπουδαίαν θέσιν χρησιμοποιούμενον διὰ τὰς παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν, τῶν ὤτων, τῆς ρινός, τοῦ λάρυγγος καὶ τοῦ στήθους. Καθαρὸν ἢ ἀναμεμιγμένον μετ' ἀλλων οὖσιν, διὰ τὰς πληγάς, τὰ δηγματα τῶν δηλητηριώδων ζῴων, ἢ τὴν ἐκ τῶν μυκήτων δηλητηρίασιν, ἔθεωρεῖτο συντελεστικόν. Τὸ θαλασσόμελι ητο καθαρικόν, τὸ δέκυμελι κατάλληλον διὰ πυρετούς, τὸ ριθόμελι διὰ τοὺς εὐαρεστούμενούς εἰς τὰ ἀρώματα.

Τὸ μέλι ητο πολύτιμον εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν διὰ τὴν κατασκευὴν ἀλμηρή, ἐν ᾧ ἔτιθετο μετ' οἶνου, ὡς καὶ σήμερον ἐν Γαλλίᾳ κατασκευάζεται, πλὴν τῆς συνήθους, καὶ ἀρωματικὴ ἀλμηρή, ἐν ᾧ τίθεται καὶ σάκχαρις· ἐπίσης καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν διὰ τὴν πορφυροποιίαν, ὡς καὶ εἰς τὴν τῶν πολυτίμων λίθων διὰ τὰς κολχίδας.

Τὸ διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ δριζει τὴν τιμὴν τοῦ ἀρίστου μέλιτος εἰς 40 δηνάρια ($^{90}/_{100}$ τοῦ φρ.) τὸν ἵταλικὸν ἴκτεα ἢ ξέστην (sextarins) ($^{1}/_{2}$ λίτρας), τὸ τῆς δευτέρας δὲ ποιότητος εἰς τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς ταύτης. Τὸ ἐκ φοινίκων δὲ εἰς 20 δηνάρια.

Τὰ μελισσοτροφεῖα ἔτιθεντο ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πανός καὶ τοῦ Πριάπου, ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων δὲ ὑπὸ τὴν τῆς θεᾶς τῆς μελιτουργίας Mellona (ἢ Mellunia).

Εἶναι περίεργον δμως δτι ἐν χώρᾳ, ἔνθα ἀλλοτε ἡ μελισσοτροφία ἔλαθε τοιαύτην ἐπιτυχῆ ἀνάπτυξιν, ἡ καλλιέργεια τοῦ μέλιτος δὲν εἶναι ἀνάλογος ἢ μᾶλλον εἶναι ἐλαχίστη, — ἀφοῦ ἐπὶ τουρκοκρατίας αἱ κυψέλαι ἀνήρχοντο εἰς 300 χιλιάδας σήμερον δὲ μόνον εἰς 200 χιλ.! — ὡς καὶ τοῦ ἐψήματος, δι' οὗ ἐνοθεύετο πάντοτε τὸ

μέλις ἀμφότερα δὲ εἰναι λίαν χρήσιμα καὶ ἐπωφελῆ εἰς τὴν οἰκια-
κὴν οἰκονομίαν καὶ μάλιστα διαν πρὸ τόσων ἥδη ἐτῶν ἔχωμεν τὴν
σάκχαριν εἰς τὴν ὑπέρογχον τιμήν, εἰς ἡν τὴν ἀγοράζομεν, καὶ ἡ
δποια δύναται ν' ἀντικατασταθῇ σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου διά τε τοῦ
μέλιτος καὶ τοῦ ἐψήματος.

"Ορα Γαλην. Περὶ τροφ. δυν. τ. Β'. Γ'. κ. ΛΘ', Στραβωνα, Παλ.
Διαθήκην, "Ομηρον κλπ.

('Αθῆναι, Ἰούλιος τοῦ 1910)

ΑΘΑΝ. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

Σ' ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Πέσαν τοῦ βουνοῦ τ' ἀπόσκια
·ς τοῦ μοναστηριοῦ τὰ κιόσκια,
ξεψυχῷ γλυκὰ ἡ βραδειά,
καὶ στερνὸ δεψύχημά της
ἀργαφύσητος ὁ μπάτης
σεὶ τῆς φτέρης τὰ κλαδιά.

Πέσαν τοῦ βουνοῦ τ' ἀπόσκια
·ς τοῦ μοναστηριοῦ τὰ κιόσκια,
καὶ σωπάσαν τὰ πουλιά·
λιβανιοῦ καπνὸς μυρίζει,
κ' ἡ καμπάνα νανουρίζει
τὰ παντέρημα κελλιά.

Πέσαν τοῦ βουνοῦ τ' ἀπόσκια
·ς τοῦ μοναστηριοῦ τὰ κιόσκια,
σκοτιδιάζει ἡ ἐκκλησιά,
κι' ὁ σταυρὸς στὴν κορυφὴ της
λάμπει σὰν ἀποσπερίτης
μέσ' στὴν ἄγρια μοναξιά.

('Απὸ τὴν Γαλήνην)

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ